

Impressies ICOM conference Kyoto 1-7 september 2019

Met bijzonder veel genoegen was ik in de gelegenheid deel te nemen aan de 25e general conference van ICOM. Het congres was volkomen uitverkocht en het lijkt dat dit mede kwam doordat de nieuwe museum definitie op de agenda stond en de focus lag op een meer activistische rol van musea in de samenleving.

Preconference workshop CECA

Traditiegetrouw begon het congres voor mij als CECA-lid met de preconference workshop.

The poster for the CECA preconference workshop features the ICOM Kyoto 2019 logo on the left and a decorative cherry blossom branch. The main text is in a green and white color scheme. It lists the date as September 1 (Sunday) and the venue as the National Museum of Modern Art. Two workshop topics are detailed: one in English about multiple narratives in museums, and one in Spanish about the role of museums in education and social development. Registration information and CECA membership details are also provided.

ICOM KYOTO 2019

**PRECONFERENCE WORKSHOPS
TALLERES DE PRECONFERENCIA
ATELIERS PRÉ-CONFÉRENCE**

Date: September 1 (Sunday) Venue: National Museum of Modern Art

1. Subject: #It's complicated: How to cope with multiple narratives in the museum?
Language: English Time: 10:00 -13:00
Facilitators: Angela Manders (Netherlands) and Arja van Veldhuizen (Netherlands)

2. Tema: Roles de la educación en el museo: apoyar el desarrollo personal y social
Idioma: Español Horario: 13:00 -16:00
Facilitadora: Johanna Regalado (Ecuador)

CECA members have priority. Non-members can be on waiting list.
Participation according to the order of registration at: cecakyoto2019@gmail.com

Miembros de CECA tienen prioridad. Los no-miembros pueden estar en la lista de espera de ser el caso. Participación según el orden de inscripción a: cecakyoto2019@gmail.com.

CECA

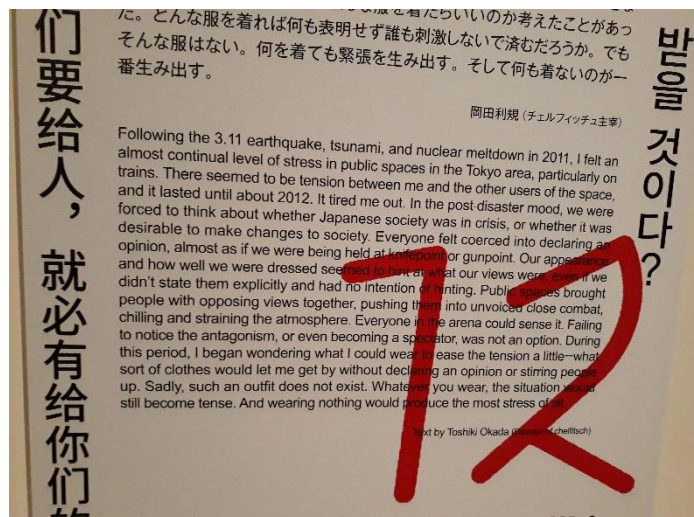
For description visit:

- ENGLISH: <http://network.icom.museum/ceca/conferences/pre-conference-workshops/>
- ESPAÑOL: <http://network.icom.museum/ceca/conferencias/taller-de-pre-conferencia/1/>

De workshop werd gegeven door Angela Manders en Arja van Veldhuizen en was geïnspireerd op de workshops Erfgoedwijsheid van Hester Dibbets. We werden in 4 groepen verdeeld en elke groep kreeg een voorbeeld van Nederlands Erfgoed voor geschoteld. De opdracht was om te selecteren wat feiten zijn, persoonlijke interpretaties, associaties en gevoelens en dat op post-its te schrijven. Het was interessant op te merken dat ieders 'frame of reference' anders was en dat het voor deelnemers die niet uit Nederland kwamen soms lastig was een bepaald object te duiden of de discussie daarover te begrijpen. Zo werd erg inzichtelijk dat we allen met een heel andere blik, vanuit een heel ander perspectief naar erfgoed (kunnen) kijken. De deelnemers vonden met name de discussie en het feit dat er verschillende verhalen te vertellen zijn erg waardevol. Ook werd opgemerkt dat een en ander een diversere manier van educatie met zich meebrengt.

De preconference workshop vond plaats in het Museum of Modern Art. Hier bezocht ik de tentoonstelling 'Dress Code- are you playing fashion?'. Door persoonlijke verhalen en vragen werd de bezoeker duidelijk meer emotioneel betrokken bij de tentoonstelling. Dit leidt tot een meer memorabele belevenis.

Het was erg leuk dat we ook het 'Digitized Forest at the World Heritage Site of Shimogamo Shrine' gemaakt door TeamLab – Tokio konden beleven. Hier werd heel duidelijk wat augmented reality kan betekenen om erfgoed op een heel andere manier te 'gebruiken' en zo toch te bewerkstelligen dat de bezoeker een intensieve betekenisvolle ervaring heeft op gedaan. www.teamlab.art

Opening en keynote

De opening van de general conference werd opgeluisterd door de komst van kroonprins Akishino en zijn vrouw. De kroonprins blijkt tijdens zijn studie onderzoek te hebben gedaan in museum Naturalis. Heel bijzonder. De openings presentatie werd gehouden door architect Kengo kuma. Hij legt de nadruk op de communicatie van het gebouw met de plek. Musea worden van een betonnen doos meer open, zoals een bos met goede atmosfeer. Een museum kan de structuur van een stad veranderen, more welcoming. Het kan een buurt goed doen, bv meer groen. Het is hierbij belangrijk om in gesprek te gaan met de lokale gemeenschap. Kengo kuma zet erg in op geraakt worden en voelen.

Duurzame ontwikkelingsdoelen

De plenaire sessie van 2 september had de focus met name op de rol van musea mbt duurzaamheid en culturele/lokale ontwikkeling. Musea zijn steeds meer plaatsen niet alleen voor het bewaren en presenteren van objecten, maar instellingen die hun plek steeds meer innemen in het(plaatselijke) debat. Zag ik in 2017 op het CECA congress (met als thema 'Relevance') al iemand lopen in een T-shirt " Museums are not neutral", dan is men zich daar steeds meer van bewust. Musea kunnen bijdragen aan een betere , meer inclusieve samenleving met oog voor diversiteit.

Dat blijkt ook uit de presentatie van Sarah Sutton (VS), Cecilia Lam (Hong Kong) en Bonita Alison Bennett (Kaapstad). Allen hadden de duurzame ontwikkelings doelen, zoals samengesteld door de Verenigde Naties in 2015 als uitgangspunt . Zo vond Sarah Sutton nummer 13 en 17 vooral haalbaar en zet het MoCC in Hongkong met name in op Public Action Projects , zoals een mobiel museum en een virtuele tour. Bonita is from District Six in Kaapstad. Een museum dat als missie heeft " An internationally engaged museum of innovation, working with the memories of District Six and other communities affected by forced removals, and contributing to the cultural reconstruction and restitution of post-Apartheid South Africa". Zij stelt dat het is goed om te realiseren wat er allemaal in een gemeenschap wordt doorgegeven en op welke manier, bv herinneringen, (im)materieel erfgoed. Het gaat hierbij om betrokkenheid en herstelde relaties.

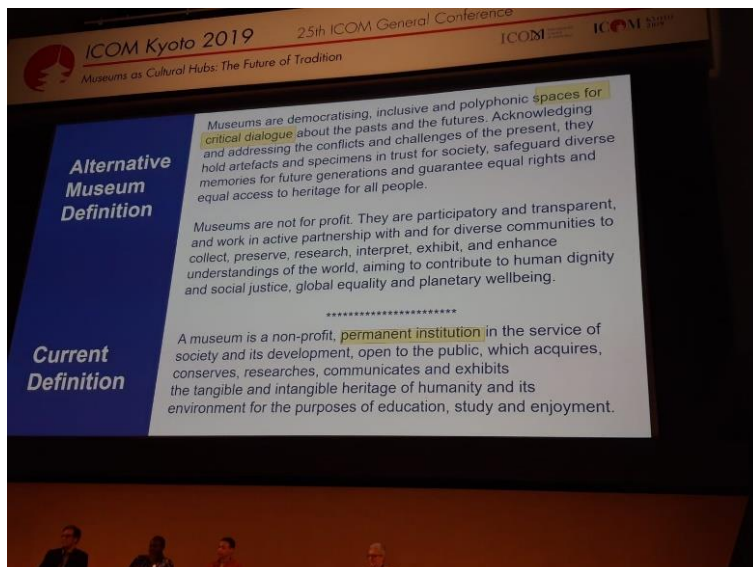

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Museumdefinitie

De volgende dag stond de museumdefinitie als ‘backbone of ICOM’ centraal. Na een hoop discussie waaruit blijkt dat velen de voorgestelde nieuwe definitie eerder zien als een manifest, wordt op 7 september besloten de beslissing uit te stellen. Het lijkt immers goed als per land eerst eens wordt geïnventariseerd en besproken wat de leden vinden van het voorstel voor de nieuwe definitie. Daar is nu eigenlijk voor de conferentie geen tijd voor genomen. In Nederland is na Kyoto een werkgroep opgezet vanuit het bestuur van ICOM om dit proces vorm te geven. Het heeft geresulteerd in een plan van aanpak met een heel aantal bijeenkomsten waar de leden zich kunnen uitspreken. Neem vooral een kijkje op www.icomnederland.nl/nieuws/museumdefinitie en meld je aan.

Museums as cultural hub

Naast de nieuwe museumdefinitie was er veel aandacht voor de veranderende rol van musea in de samenleving. ICOM-NL organiseerde samen met ICOM Japan, Demhist en Exarc een sessie

Naast presentaties over Deshima en Siebold was de hoofdspreker Gail Lord. Zij stelde dat musea zouden moeten transformeren van eiland naar hub. Als tussenfasen ziet zij het cluster (Naoshima Art Island in Japan, Yerba Buena Gardens in San Francisco, museumsquartier in Wenen) en District (Knowledge quarter in Londen). Een mooi voorbeeld van een hub is volgens Gail, Constitution Hill in Johannesburg. Een hub is volgens haar, intentional, heeft een big story, a meta narrative, synergies and sharing, governance en is outward looking.

ICOM-NL lanceerde hier ook het initiatief om te komen tot een ICOM Family, let's connect. Heb je je nog niet aangemeld dan kan dat via deze link. www.icomfamily.com

Andere inspirerende presentaties

*Astrid Hertog (glasmuseum) gaf een presentatie 'Glas in Zicht'. Hierin werkte het glasmuseum nauw samen met citymarketing. De collectie van het museum werd gekoppeld aan glasobjecten die te zien zijn in het dagelijks leven #glasinzicht. Dit maakt dat er meer aandacht, tijd en geld werd gegeven. Glas blijkt dan echt iets van Leerdam, binnen en buiten en voegt waarde toe voor de gemeenschap.

*Annemies Broekgaarden (Rijksmuseum) presenteerde " Een Rijksmuseum voor iedereen – werk in uitvoering". Het Rijksmuseum heeft het publiek echt centraal gesteld en ziet het museum als een ' fun way of learning'. Het vraagt zich af ' Whose stories do we tell? Who is speaking? How to reach new audiences? Inclusion, sustainable?' Als voorbeeld werd de aanwezigheid van het Rijksmuseum bij Zwarte cross gegeven. Hier werd een Rembrandt workshop gegeven. De 10th miljoenste bezoeker mocht een nacht salpen in het museum. Waarvan natuurlijk een filmpje werd gemaakt om in de marketing te gebruiken.

*Uit de presentatie van Marie-Claude Larouche (Montreal) bleek weer overduidelijk dat een museum zich bewust moet zijn van het referentiekader van de bezoeker als je die wilt begrijpen .TPCKmodel

*Tijdens de postersessies van CECA was een inspirerende poster uit Spanje waarop aandacht werd gevraagd voor de rol die een museumruimte kan hebben als verbinder tussen bezoeker en object.

*Christine Brehm (Duitsland) vroeg zich af of een schoolproject een museum tot hub kan maken. Het project ging over mensen met een beperking, de stad Erlangen staat bekend om de Universiteit waar allerlei onderzoek plaats vindt om bv proteses te maken, maar ook om mensen met een beperking verder te helpen. Veel mensen in Erlangen vinden hun werk hierin en het museum heeft veel objecten die hier mee te maken hebben.

*Het Moesgaard Museum (Denemarken) probeert bezoekers aan zich te binden door gebruik te maken van geluiden en herinneringen.

*Ook hoorde ik van het Verhalencafe in Museum Rotterdam De verhalen die Museum Rotterdam verzamelt in de collectie van het Echt Rotterdams Erfgoed zijn het startpunt van het Verhalencafe. De Verhalenvertellers is een project van de Leer Werk Gemeenschap (LWG) Agents for Social Change van de Hogeschool Rotterdam binnen Museum Rotterdam.

*In het Nijo-jo Castle wordt moderne kunst geïnspireerd op de locatie tentoongesteld, een zogenaamd “thrilling meeting of tradition and modernity”. Iets nieuws plaatsen in een traditionele context/ concept om zo de bezoeker met frisse blik naar de collectie te laten kijken.

Excursies

Traditiegetrouw zat er in het CECA-programma een excursiedag. Deze keer naar , Wakayama een stad ten zuiden van Osaka en omgeving. Heel bijzonder was het bezoek aan Wakayama Prefectural Museum waar veel aandacht is om mensen met een visuele beperking toch te laten genieten van de collectie. Dit wordt gedaan door niet alleen replica's te vervaardigen die mogen worden aangeraakt, maar ook afbeeldingen n ate maken in een zgn ' tactile photo book'. Zo kan de afbeelding worden aangeraakt en kan de bezoeker een idee krijgen hoe het eruit ziet en krijgt de bezoeker informatie over een afbeelding van bijvoorbeeld 500 jaar geleden door het gebruiken van zijn vingers. Ernst van Keulen werd een beroemdheid op de lokale Japanse televisie , terwijl hij de driedimensionale replica's aan een onderzoek onderwierp.

In het Kiifudoki-no-oka museum of history bleek heel duidelijk hoe fijn het is als een museum zich bevindt op een echte plek van herinnering. Zo was hier buiten helemaal verbonden met binnen. Buiten kon de bezoeker de Iwasesenzuku-kofun tumuli, grafheuvels uit de 5e-7e eeuw bezoeken. Rond deze grafheuvels waren replica's gemaakt van objecten die in het museum staan.

Op 6 september waren voor alle congresgangers excursies georganiseerd. Ik koos voor een excursie naar Sasayama en Tamba. We leerden in het museum een traditionele dans mbv een docent en een groot scherm waarop deze dans werd uitgevoerd tijdens een traditioneel festival. Een mooie manier om immaterieel erfgoed levend te houden, zonder dat het voor de lokale bevolking een kunstje werd. Het bezoek aan het Kasteel van Sasayama werd verlevendigd door figuranten die zich als samurai hadden aangekleed. De streek bleek bekend om zijn speciale sojabonen, waarover de groei/ teelt in winkels mbv video uitleg werd gegeven, iets wat ik ook in andere winkels over andere producten heb gezien.

Natuurlijk mocht tijdens deze excursie ook een thee ceremonie niet ontbreken. In Tamba (centrum van keramiek) kregen we een demonstratie van een pottenbakker en konden we een traditionele kiln van 47 meter lang gebouwd in 1895 zien. Deze wordt nog een keer per jaar gestookt.

CECA-NL

Herman Tibosch was een van de winnaars van de Best Practice Award voor het project 'digitale scheurkalender, een inspirerende appetizer voor iedereen'. Zie de geheel vernieuwde CECA-website. Arja nam afscheid van ICOM-CECA bestuur en Angela trad aan. Ik werd gevraagd binnen CECA-coördinator te worden van onderzoek naar toerisme en (intangible)heritage.

Frederike van Ouwerkerk
Januari 2020
Ouwerkerk.f@buas.nl